

Målnummer:	T5911-15	Avdelning:	1
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2016-12-28		
Rubrik:	Solidariskt ansvar för penningsskuld. En borgenär, som efterger sin fordran mot en gäldenär utan övriga gäldenärens samtycke, kan som utgångspunkt inte längre göra gällande medgäldenärernas ansvar för gäldenärens andel, i den utsträckning som gäldenären befrias genom eftergiften.		
Lagrum:	2 § lagen (1936:81) om skuldebrev		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 1989 s. 269• NJA 1992 s. 351• NJA 2014 s. 107		

REFERAT

Stockholms tingsrätt

SevenDay Finans AB väckte vid Stockholms tingsrätt talan mot E.H. och R.H. och yrkade att de skulle förpliktas solidariskt att betala bl.a. ett kapitalbelopp om 173 354,63 kr jämte viss ränta till bolaget.

SevenDay och E.H. träffade en förlikning som stadfästes genom deldom i målet. Förlikningen innebar bl.a. att E.H. skulle utge 102 320 kr i ett för allt till bolaget och att parternas samtliga mellanhavanden med anledning av tvisten därmed var slutligt reglerade.

Sedan E.H. betalat enligt förlikningen justerade SevenDay sin talan mot R.H. och yrkade förpliktande för denne att utge ett kapitalbelopp om 86 453,63 kr jämte viss ränta och ersättning för avgifter och inkassokostnad.

R.H. bestred SevenDays talan.

Tingsrätten (rådmannen Mats Dahl, f.d. rådmannen Lars Ivarsson och tingsfiskalen Lise Wällberg) anförde i dom den 18 december 2014 bl.a. följande.

Grunder och utveckling av talan

SevenDay

E.H. och R.H. har tillsammans ansökt om och beviljats ett lån hos SevenDay om 300 000 kr den 22 oktober 2009. Av upprättat skuldebrev framgår att E.H. och R.H. har förbundit sig att följa SevenDays allmänna villkor samt att betala tillbaka lånebeloppet, ränta och avgifter till SevenDay i enlighet med bestämmelserna i skuldebrevet. SevenDay har den 23 oktober 2009 betalat ut lånebeloppet till E.H. och R.H. Lånebeloppet skulle återbetalas under 60 månader med ett annuitetsbelopp om 5 943 kr per månad.

Till följd av att E.H. och R.H. inte erlade betalning i enlighet med villkoren i skuldebrevet har SevenDay den 22 mars 2013 sagt upp lånet till full betalning. Vid uppsägning av lånet ska låntagaren, enligt punkten 4 i de allmänna villkoren, erlægga gällande räntesats med ett tillägg om 12 procentenheter. E.H. och R.H. har efter uppsägningen av lånet inte erlagt betalning till SevenDay.

Inkassokrav, utformat enligt 5 § inkassolagen (1974:182), tillställdes E.H. och R.H. den 8 maj 2013.

R.H. är enligt punkten 1 i de allmänna villkoren solidariskt ansvarig för i målet aktuellt lån, oavsett vilken av låntagarna som har nyttjat lånet eller vem som har amorterat lånet innan uppsägning. Det solidariska betalningsansvaret innebär att SevenDay har rätt att kräva vilken som helst av låntagarna, eller bara en av dem, på hela eller delar av skulden. Det står således SevenDay fritt att ingå förlikning med E.H. Det bestrids att förlikningen mellan SevenDay och E.H. har inneburit en slutreglering av skulden eller ett eftergivande av en del av beloppet. Vidare bestrids att det solidariska ansvaret ska ha upphört. SevenDay har genom uppgörelsen med E.H. endast reglerat SevenDays möjlighet att fortsättningsvis kräva henne på resterande fordran. Båda låntagarna är alltså fortfarande solidariskt betalningsansvariga för fordran men SevenDay väljer, med anledning av den uppgörelse som finns mellan SevenDay och E.H., att fortsättningsvis endast kräva R.H. Om R.H. anser att E.H. fått fördel genom parternas uppgörelse står det honom fritt att regressvis vända sig mot E.H. Den förevarande situationen kan inte jämföras med ett borgensavtal där en part är andrahandsbetalare för det fall den andra parten inte erlägger betalning.

- - -

SevenDay vitsordar inte att det är R.H. som erlagt betalningarna till SevenDay. Vem som har erlagt betalningarna saknar dock betydelse eftersom R.H. och E.H. är solidariskt betalningsansvariga för skulden.

R.H.

SevenDay har avstått från en del av fordran enligt skuldebrevet genom att ingå ett frivilligt ackord med E.H., och har därmed förlorat sin fordran mot R.H. i motsvarande mån. SevenDay har därför inte rätt att avkräva R.H. betalning på resterande belopp på skulden.

E.H. har gjort en privat uppgörelse med SevenDay. Bolaget har som borgenär i ett låneavtal med solidarisk betalningsskyldighet för flera gäldenärer en skyldighet att, för det fall bolaget önskar behålla det solidariska betalningsansvaret för övriga medgäldenärer vid förändringar av det solidariska betalningsansvaret, inhämta samtliga medgäldenärers godkännande. SevenDay har inte kontaktat R.H. innan SevenDay och E.H. träffade en förlikning. Avtalet mellan SevenDay och E.H. har inneburit en slutreglering av skulden där SevenDay efterger en del av beloppet.

SevenDay har genom att avtala om en begränsning av skulden med E.H., utan att inhämta R.H:s godkännande, förlorat rätten att göra gällande det solidariska betalningsansvaret. Eftersom det solidariska betalningsansvaret upphört kan SevenDay endast göra gällande R.H:s andel av skulden, dvs. hälften. R.H. har genom de betalningar han gjort till SevenDay om 171 540 kr betalt sin del av skulden både vad avser kapital och ränta. Han har därmed utsläckt den eventuellt kvarstående fordran SevenDay kan ha på honom.

- - -

Domskäl

Solidariskt ansvar och regressrätt

Av 1 kap. 2 § första stycket skuldebrevslagen framgår att om skuldebrev är utfärdat av flera, utan förbehåll om delad ansvarighet, svarar de en för alla och alla för en för vad förskrivet är. Det är ostridigt i målet att det inte gjorts något förbehåll om delad ansvarighet och att det därmed har förlegat ett s.k. solidariskt ansvar för E.H. och R.H. Att det rör sig om ett primärt solidariskt ansvar, och inte sekundärt ansvar där borgenären måste iakttaga viss turordning, framgår även det av skuldebrevet.

När ett primärt solidariskt ansvar föreligger kan borgenären kräva vem som helst av gäldenärerna på hela eller delar av skulden. Av 1 kap. 2 § andra stycket skuldebrevslagen framgår att den gäldenär som betalat skulden har rätt att utkräva av varje medgäldenär dennes andel. Gäldenären har därmed s.k. regressrätt mot medgäldenärerna. Om inte annat avtalats eller framgår av omständigheterna bör ansvaret delas lika efter huvudtalet, dvs. per capita (se kommentaren till lagen om skuldebrev m.m. av Gösta Walin och Johnny Herre s. 48). Eftersom R.H., som han slutligen bestämt sin talan, inte åberopat eller för den delen visat att ansvaret ska delas på annat sätt än efter huvudtalet ska ansvaret mellan R.H. och E.H. anses vara delat med hälften var.

Nedsättning av skuld genom avtal

R.H. har, som talan får förstås, i första hand gjort gällande att SevenDay genom förlikningen nedsatt skulden till det med E.H. överenskomna beloppet, och i andra hand gjort gällande att det solidariska ansvaret upphört och att R.H. därmed endast kan krävas för sin andel av skulden. SevenDay har anfört att förlikningen med E.H. inte inneburit en reglering av fordran i dess helhet utan att E.H. endast har reglerat sitt ansvar gentemot SevenDay och att R.H. fortfarande har ett solidariskt ansvar för skulden.

Mellan en långgivare och en låntagare ligger i grunden ett avtal om försträckning och ett skuldebrev utgör ett bevis på utfästelsen att betala i enlighet med avtalet. Det står parterna fritt att avtala om ändringar i avtalet och därmed även sätta ned skuldens storlek. En sådan nedsättning brukar benämnas frivilligt ackord eller underhandsackord. I kommentaren till skuldebrevslagen (s. 58) anförs angående frivilligt ackord att "en borgenär som medger gäldenären nedsättning av dennes skuld förlorar i princip i motsvarande mån sin rätt mot den som förutom gäldenären svarar för fordringen och skulle ha regressrätt mot gäldenären". Det som beskrivs i kommentaren torde, då detta resonemang inte motiveras närmare, röra sig om förpliktelser som är accessoriska till huvudförbindelsen. Sådana förpliktelser påverkas nämligen i motsvarande mån när en skuld sätts ned. I den förevarande situationen, nämligen när det rör sig om två primärt ansvariga gäldenärer, måste det i stället utrönas vad som faktiskt avtalats mellan borgenären och gäldenären i fråga. Att en nedsättning av skulden skett för en gäldenär behöver alltså inte, om inte förpliktelserna är accessoriska, innebära att skulden har nedsatts för samtliga gäldenärer.

Att förlikningsavtalet inte innebär en slutlig reglering av skulden eller på annat sätt avser SevenDays förhållande till R.H. framgår både av förlikningsavtalets partsställning samt dess ordalydelse. Av ingressen till förlikningsavtalet framgår att R.H. inte är part till avtalet utan att parterna är E.H. och SevenDay. Det anges vidare att E.H:s och SevenDays samtliga mellanhavanden är slutligt reglerade. Avtalets ordalydelse omfattar alltså inte SevenDays mellanhavanden med R.H. SevenDay har därmed fortfarande rätt att kräva R.H.

Det solidariska betalningsansvarets upphörande

Den fråga som återstår att pröva är hur förlikningsavtalet påverkar det solidariska betalningsansvaret. HD har i NJA 1989 s. 269 prövat vad följden blir om borgenären utan att ha rätt till det friskriver borgensmän vid proprieborgen (se även NJA 1939 s. 522 avseende förlikning som hänvisas till i rättsfallet). I avgörandet anför HD att borgenären genom friskrivningen har skadat övriga borgensmän eftersom borgenären har minskat dessas regressmöjligheter. HD jämför situationen med om preskription inträder i förhållande till en av flera solidariskt ansvariga borgensmän. Av 9 § första stycket preskriptionslagen (1981:130) följer nämligen att om flera åtagit sig att svara solidariskt för samma skuld och denna preskriberats i förhållande till någon av dem, svarar var och en av de andra endast för sin andel. HD anför att detta innebär "att det solidariska ansvaret upplöses på grund av preskriptionen" och följden av

borgenärens friskrivning kan enligt HD inte bli mindre ingripande än vid preskription.

Gäldenärens solidariska ansvar enligt skuldebrevslagen motsvarar i mycket vad som gäller för borgensmän som tecknat borgen "såsom för egen skuld", en s.k. proprieborgen enligt handelsbalken (se 10 kap. 9 § och 10 kap. 11 § HB). HD:s uttalanden skulle därför kunna vara vägledande även vid solidariskt ansvar för gäldenärer. Det föreligger dock en väsentlig skillnad mellan ansvarstyperna som måste beaktas. En borgensman har nämligen alltid, även om regressrätten mot andra borgensmän upplöses, regressrätt mot huvudgäldenären. Att regressrätten skulle bortfalla även för förfluten tid i en situation som den förevarande skulle kunna få orättvisa konsekvenser. En medgäldenär, som inte erlagt några avbetalningar, skulle nämligen vid en sådan ordning utan att drabbas av regresskrav kunna åstadkomma en upplösning av det solidariska ansvaret genom att ingå en förlikning med borgenären. Konsekvensen av förlikningen bör i stället vara att det solidariska ansvaret, och därmed även regressrätten, består för den redan tidigare reglerade delen av skulden men att det solidariska ansvaret med därtill hörande regressrätt upphör för tiden därefter. För R.H. och E.H. innebär detta att regressrätten består för den del av skulden som redan hade betalats fram till dess att förlikningen träffades. Det solidariska ansvaret är dock i och med förlikningen upplöst för den resterande delen av skulden, vilket innebär att SevenDay endast kan kräva R.H. för hans andel av denna skuld, - - -.

Kapitalbeloppets storlek

- - -. R.H. har styrkt att ytterligare en betalning har gjorts och därför ska ett belopp om 2 000 kr dras från det kapitalbelopp om 173 354,63 kr som ursprungligen yrkades i målet. Differensen ska därefter delas efter R.H:s andel av skulden, dvs. med hälften. R.H. ska därmed förpliktigas att utge ett kapitalbelopp om 85 677 kr till SevenDay.

- - -

Domslut

Tingsrätten ålade R.H. att till SevenDay Finans AB betala 85 677 kr jämte viss ersättning för ränta, avgifter och inkassokostnad.

Svea hovrätt

R.H. överklagade i Svea hovrätt och yrkade att hovrätten skulle ogilla käromålet.

SevenDay Finans AB motsatte sig att tingsrättens dom ändrades.

Hovrätten (hovrättsråden Per Sundberg och Thomas Kaevergaard, referent, samt tf. hovrättsassessorerna Halszka Onoszko och Hanna Oljelund) anförde i dom den 9 november 2015 bl.a. följande.

Utredning

Parterna har åberopat samma grunder och i allt väsentligt utvecklat talan på samma sätt som i tingsrätten. SevenDay har i hovrätten bekräftat att R.H. hade betalat 171 540 kr innan bolaget sade upp lånet.

- - -

Hovrättens domskäl

Några inledningsvis klarlagda omständigheter

Det är ostridigt att E.H. och R.H. tillsammans tog upp ett lån på 300 000 kr hos SevenDay enligt ett skuldebrev daterat den 22 oktober 2009. Det framgår av punkten 1 i de allmänna villkoren för krediten att huvudlåntagaren och medlåntagaren svarar var och en för hela skulden samt att därför var och en av dem var betalningsskyldig för hela lånebeloppet gentemot SevenDay. Deras ansvar var alltså solidariskt. Det är också klarlagt att SevenDay sade upp krediten till omedelbar betalning den 22 mars 2013 till följd av att avtalsenlig betalning inte hade skett. Det då obetalda beloppet reglerades inte och SevenDay väckte därför den talan mot E.H. och R.H. som tingsrätten beskrivit. Därefter har SevenDay ingått förlikning med E.H. på det sätt som framgår av tingsrättens dom. E.H. har betalat förlikningsbeloppet. SevenDay har sedan krävt R.H. på det belopp som enligt SevenDay kvarstår obetalt.

Frågorna om R.H:s betalningsansvar

Frågan är även i hovrätten om SevenDay genom att ingå förlikningen med E.H., ett avtal som R.H. inte varit part i och ostridigt inte heller underrättats om innan det ingicks, förlorat rätten att utkräva den del av kreditbeloppet som kvarstår obetalt efter förlikningen med E.H.

Hovrätten ansluter sig till tingsrättens bedömning att ansvaret för E.H. och R.H. har varit primärt solidariskt och att deras ansvar ska anses vara delat med hälften var.

R.H. har gjort gällande att SevenDays förlikning med E.H. har utgjort ett frivilligt ackord och en nedsättning av skulden. Det är tveklöst så att en borgenärs fordran mot en gäldenär kan upphöra på andra sätt än genom att gäldenären betalar det som krävs, t.ex. genom eftergift. Genom denna reduceras alltså gäldenärens förpliktelse. Eftergiften kan ta sig form av förlikning eller ackord. Ett frivilligt ackord kännetecknas av att borgenären efterger sitt anspråk på grund av att borgenären är osäker på om han eller hon ska få gäldenären att fullgöra vad denne ostridigt är skyldig att fullgöra. En förlikning däremot innebär i allmänhet att borgenären avstår från ett tvistigt anspråk mot att han får någon form av fullgörelse. (Se K. Rodhe, Obligationsrätt, 1956, s. 633 f.)

SevenDays anspråk mot E.H. har varit tvistigt. Överenskommelsen mellan E.H. och SevenDay ska därför inte anses utgöra ett frivilligt ackord utan bedömas som en förlikning. Hovrätten ansluter sig i övrigt helt till vad tingsrätten anfört om förlikningsavtalets innebörd och att avtalet inte medfört att SevenDay inte längre kan kräva R.H. på betalning.

När det gäller effekterna för det solidariska betalningsansvaret av den förlikning SevenDay träffat med E.H. och därmed i vilken omfattning företaget kan kräva R.H. på betalning ansluter sig hovrätten i allt väsentligt till tingsrättens resonemang och den bedömning detta mynnat ut i. Effekterna av en eftergift mot en, men inte alla, gäldenärer är något belyst i den rättsliga doktrinen. Det har bl.a. uttalats, av allt att döma med bestämmelsen i 9 § preskriptionslagen (1981:130) som förebild, att vid ett sådant fall av eftergift har det antagits att borgenärens rätt mot de kvarvarande gäldenärerna begränsas i samma utsträckning som om det i stället hade varit fråga om preskription. Utgångspunkten blir därför att uppgörelsen med E.H. medför att SevenDay inte kan utkräva mer av R.H. än dennes andel av fordringen. (Se S. Lindskog, Betalning, 2014, s. 360 ff.)

Som tingsrätten beskrivit finns det ett samband mellan eftergiften och rätten till regress. Tingsrätten har funnit att - främst för att motverka närmast illojala förfaranden från en gäldenär mot en eller flera medgäldenärer - en förlikning mellan borgenären och en gäldenär inte bör få till effekt att det solidariska ansvaret, och regressrätten, bortfaller för redan betald del av skulden, men väl för tiden efter förlikningen. Hovrätten ställer sig helt bakom detta resonemang.

Hovrätten kommer därför till samma slutsats som tingsrätten, nämligen att det solidariska ansvaret för E.H. och R.H. är upplöst för den resterande delen av skulden och att SevenDay endast kan kräva R.H. för dennes del av denna skuld, dvs. hälften.

Hovrättens domslut

Hovrätten fastställer tingsrättens dom.

Högsta domstolen

R.H. överklagade hovrättens dom och yrkade att HD skulle ogilla SevenDay Finans AB:s talan.

SevenDay Finans AB motsatte sig att hovrättens dom ändrades.

HD avgjorde målet efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Erika Bergman, föreslog i betänkande följande dom.

Domskäl

Bakgrund

1-5. Dessa punkter innehåller en redovisning som motsvarar punkterna 1-3 i HD:s dom men är mera utförlig.

Frågan i målet

6. Målet gäller främst frågan om vilken rättsverkan det har för återstående gäldenärer att borgenären, utan övriga gäldenärers medverkan, har ingått en överenskommelse med en av flera solidariskt ansvariga gäldenärer.

Överenskommelsen mellan SevenDay och E.H. utgör en form av eftergift

7. Både en förlikning och ett ackord utgör en form av eftergift från borgenärens sida. En förlikning innebär i allmänhet att borgenären avstår från ett tvistigt anspråk mot att han eller hon får någon form av vederlag. Om däremot eftergiften sker av den anledningen, att borgenären är osäker på huruvida gäldenären kan förmås fullgöra vad som ostridigt åligger honom eller henne och borgenären därför anser sig böra godta en frivilligt erbjuden partiell fullgörelse, talar man om ett ackord. (Se t.ex. Knut Rodhe, Obligationsrätt, 1956, s. 634 f.)

8. SevenDays överenskommelse med E.H. måste, oavsett skälen till denna, anses innefatta en form av eftergift från bolagets sida gentemot henne. Det saknas dock stöd för påståendet att överenskommelsen skulle utgöra ett frivilligt ackord.

En borgenärs eftergift mot en av flera solidariskt ansvariga gäldenärer kan påverka de återstående gäldenärernas ansvar

9. Vilken verkan det har för återstående gäldenärer att borgenären till någon del eftergivit fordran gentemot en solidariskt ansvarig gäldenär framgår inte av lag. Frågan har inte heller besvarats i rättspraxis.

10. Den naturliga utgångspunkten för bedömningen måste vara vad som i det enskilda fallet kan anses ligga i borgenärens eftergift (se Stefan Lindskog, Betalning, 2014, s. 361 f.; jfr även t.ex. Per Augdahl, Den norske obligasjonsretts almindelige del, 4 utg., 1972, s. 361 f., Viggo Hagstrøm, Obligasjonsrett, 2 utg., 2011, s. 808 f., och Henry Ussing, Obligationsretten, Almindelig del, 4 udg., 1961, s. 427 f.). Borgenärens rätt gentemot återstående

gäldenärer bör nämligen endast begränsas i den mån som eftergiften kan ha fört med sig skada för dessa gäldenärer. Har borgenären t.ex. vid eftergiften uttryckligen framhållit att han eller hon ska vara bevarad sin fulla rätt i förhållande till övriga gäldenärer så kan eftergiften knappast anses ha påverkat övriga gäldenärers regressrätt gentemot den gäldenär som åtnjuter eftergiften. Därmed kan de inte heller anses ha lidit någon egentlig skada av eftergiften.

11. Om borgenären kan bevisa att eftergiften inte medfört någon skada för återstående gäldenärer bör alltså borgenärens rätt gentemot dessa inte påverkas av eftergiften. Detsamma bör gälla om de återstående gäldenärerna samtyckt till eftergiften.

12. Frågan är dock hur man ska se på en eftergift när det inte framgår av denna i vilken mån den påverkar återstående gäldenärers ansvar och borgenären inte heller på annat sätt visat att eftergiften inte medfört någon skada. I doktrinen har anförts att en eftergift då bör innebära vad som följer av 9 § preskriptionslagen, 1981:130 (se Stefan Lindskog, a.a. s. 362; jfr dock Gunnar Brolin, En svala gör ingen sommar - funderingar angående solidariskt gäldskap, JT 1997-98, s. 602 ff.). Denna lösning har i rättspraxis också ansetts gälla vid en borgensmans friskrivning från solidariskt borgensansvar (se NJA 1989 s. 269).

13. En lösning enligt vad som följer av 9 § preskriptionslagen skulle innebära att gäldenärernas solidariska ansvar upphör i och med eftergiften och övergår till att bli ett för de återstående gäldenärerna primärt delat ansvar med subsidiärt ansvar för varandra. De återstående gäldenärernas andelar beräknas därvid som huvudregel, om inte annat t.ex. har avtalats, enligt huvudtalet och på den ursprungliga fordran.

14. Vid preskription har man motiverat den i lagen valda lösningen med att de olägenheter som uppkommit har orsakats av att borgenären låtit sin fordran preskriberas i förhållande till någon gäldenär och att det då är rimligt att borgenären själv får ta de negativa konsekvenser som kan bli följden av preskriptionen (se prop. 1979/80:119 s. 75). Ett liknande resonemang kan föras beträffande den nu aktuella situationen. Det saknas dessutom avgörande skäl som talar emot en sådan lösning.

15. Slutsatsen av det anförda är att om borgenären kan bevisa att eftergiften inte medfört någon skada för övriga gäldenärer kvarstår borgenären i sin fulla rätt gentemot dessa. Om borgenären inte kan visa detta innebär eftergiften vad som följer av 9 § preskriptionslagen.

Bedömningen i detta fall

16. Av förlikningen mellan SevenDay och E.H. framgår inte att bolaget har gjort något förbehåll angående sin rätt gentemot R.H. SevenDay har inte heller på något annat sätt visat att överenskommelsen inte medfört någon skada för R.H. Överenskommelsen bör därför förmodas omfatta E.H:s ansvar helt och slutligt. E.H:s och R.H:s solidariska ansvar har därmed upplösts i och med överenskommelsen och deras ansvar har blivit delat.

17. Ingen av parterna har påstått att E.H:s och R.H:s slutliga ansvar för skulden skulle fördelas på något annat sätt än efter huvudtalet, dvs. med hälften var.

18. I målet är numera ostridigt att ett kapitalbelopp om 171 354 kr 63 öre av skulden inte hade betalats vid tiden för E.H:s och SevenDays förlikning. Det har inte gjorts gällande att E.H. hade betalat någon del av skulden före förlikningen. Hela hennes andel av den ursprungliga skulden, 150 000 kr, får därför anses fullgjord i och med att hon betalat förlikningslikviden. R.H. ska förpliktas att till SevenDay betala det som därefter återstår av skulden, dvs. 21 354 kr 63 öre. R.H. ska också ersätta SevenDay för ränta, avgifter och inkassokostnad.

Domslut

Överensstämmer med HD:s dom.

HD (justitieråden Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad, Agneta Bäcklund, Dag Mattsson, referent, och Sten Andersson) meddelade den 28 december 2016 följande dom.

Domska

1. R.H. och E.H. lånade 300 000 kr av SevenDay Finans AB. Enligt skuldebrevet svarade de solidariskt för hela skulden. Eftersom lånet inte betalades i tid, sade SevenDay upp det till omedelbar betalning.

2. SevenDay ingick sedan ett förlikningsavtal med E.H. Enligt avtalet skulle E.H. betala drygt 100 000 kr i ett för allt till bolaget; deras samtliga mellanhavanden var därmed slutligt reglerade. SevenDay var inte i kontakt med R.H. inför förlikningen.

3. SevenDay vände sig därefter mot R.H. och krävde honom på betalning. Tingsrätten kom fram till att ansvaret var delat och att R.H. var skyldig att betala hälften av den återstående låneskulden, drygt 85 000 kr i kapital. Hovrätten har gjort samma bedömning.

4. Ett solidariskt ansvar av detta slag innebär att var och en av gäldenärerna i förhållande till borgenären svarar för skuldens hela belopp, dvs. inte bara för sin egen andel utan också för de andra gäldenärernas andelar. Det kan beskrivas så att varje gäldenär har en garantiförpliktelse för övriga gäldenärers andelar, förenad med en regressrätt. Ansvaret liknar på detta sätt vad som gäller vid en proprieborgen (10 kap. 9 § HB). Som princip gäller att ansvaret till slut ska bäras av gäldenärerna i enlighet med var och ens andel av skulden. Den gäldenär som betalar mer än sin andel till borgenären har därför rätt att i motsvarande mån få betalt av medgäldenärerna inom ramen för deras andelar.

5. Dessa principer för solidariskt betalningsansvar kommer till uttryck i skuldebrevslagen. Är ett skuldebrev utfärdat av flera utan förbehåll om delad ansvarighet, svarar de en för alla och alla för en för vad som är förskrivet (2 § första stycket). Har någon av dem betalat skulden, får han av varje medgäldenär kräva ut dennes andel, med vissa särskilt angivna undantag (2 § andra stycket). Om inte något annat har avtalats eller framgår av omständigheterna, ska det slutliga ansvaret delas lika efter huvudtalet.

6. Det solidariska ansvar som gäldenärerna åtar sig bygger alltså på att det finns en regressrätt för den gäldenär som betalar mer än sin andel av skulden. Borgenären har därför en principiell skyldighet att beakta att regressrätten inte går förlorad (jfr i fråga om borgen NJA 1992 s. 351 och NJA 2014 s. 107). Om borgenären gör en eftergift mot en gäldenär, kan det innebära att de andra gäldenärerna förlorar möjligheten att kräva ut den gäldenärens andel. Av förutsättningarna för det solidariska ansvaret följer att borgenären då själv får ta de negativa konsekvenserna av att han väljer att efterge sin fordran mot en gäldenär.

7. En borgenär, som efterger sin fordran mot en gäldenär utan övriga gäldenärers samtycke, kan därmed som utgångspunkt inte längre göra gällande medgäldenärernas ansvar för gäldenärens andel, i den utsträckning som gäldenären befrias genom eftergiften (jfr friskrivning från solidariskt borgensansvar i NJA 1989 s. 269). Vad som närmare bestämt gäller beror dock på vilken betydelse eftergiften i det enskilda fallet har för medgäldenärernas regressrätt.

8. Det sagda ansluter till vad som gäller om borgenären i stället är passiv och inte vidmakthåller sin fordran mot en gäldenär. Om flera har åtagit sig eller

förpliktats att svara solidariskt för samma skuld och denna preskriberas i förhållande till någon av dem, svarar var och en av de andra som princip endast för sin andel (9 § preskriptionslagen, jfr också 8 § andra stycket om borgen).

9. Det ansvar som består för en kvarvarande gäldenär sedan en annan gäldenärs ansvar har upphört på grund av en eftergift svarar mot den kvarvarande gäldenärens andel av den ursprungliga skulden. Den gäldenär vars ansvar har upphört ska anses ha infriat sin andel av skulden.

10. Något annat har inte framkommit än att den eftergift som SevenDay gjorde genom förlikningsavtalet med E.H. ska förstås så att saken var slutreglerad för hennes del, och att hon i fortsättningen inte heller skulle behöva utsättas för regressanspråk från R.H. på grund av att SevenDay krävde honom. Eftersom SevenDay befriade E.H. från skulden på detta sätt, kan bolaget inte längre göra gällande R.H:s ansvar för E.H:s andel av lånet. Efter förlikningen svarade R.H. bara för betalning av sin andel.

11. Var och ens andel av den ursprungliga skulden är 150 000 kr. När förlikningsavtalet ingicks uppgick det obetalda kapitalbeloppet till 171 354 kr 63 öre. E.H. fullgjorde ansvaret för sin andel genom förlikningen. Det har inte gjorts gällande att hon hade betalat någon del av skulden före förlikningen. R.H. ansvarar således för resterande 21 354 kr 63 öre, vilket tillsammans med hans tidigare gjorda betalningar svarar mot hans andel av den ursprungliga skulden. Han är också skyldig att betala en proportionell andel av den vid förlikningen upplupna räntan, liksom avtalad ränta och sin del av avgifter och inkassokostnad.

Domslut

HD ändrade hovrättens dom på så sätt att R.H. förpliktades att till SevenDay Finans AB betala 21 354 kr 63 öre jämte ränta och ersättning för avgifter och inkassokostnad.

HD:s dom meddelad: den 28 december 2016.

Mål nr: T 5911-15.

Lagrum: 2 § lagen (1936:81) om skuldebrev.

Rättsfall: NJA 1989 s. 269, NJA 1992 s. 351 och NJA 2014 s. 107.

Sökord: Solidariskt ansvar; Eftergift; Regress
